

ספרדי על האש

על האבא של המנגל (גם זה וגם זה), העולם הזה 30.11.88. מה פתאום כותב העולם הזה ברביקיו כאילו מרובר על הבר של הביקיו. המילה הזאת היא מילה אחת מימימימימה - ברביקיו - ומוצאה מן הספרדית, שבה פירושה המילה בארבעאות מיסגרת-עץ על חרצובות, שבה נהגו לעשן, או צלות, שורים או חזירים שלמים, בקיצור - אכילאות המנגל. הגי קסלן, בארשבע

סגירת ברזי-הוודקה

על טיבה של מסיבה תל-אביבית (לילות ישראל), העולם הזה 30.11.88. הריחוח על ערב הוודקה במיסעדה תל-אביבית (פוגרום של שתיינים) מלא מילים קדושות: "שימחה בקריית-קודש תל-אביב", "צעיר ורענן המשיך במלאכת הקודש" וכו' וכו'. מה קדוש? מי קדוש? אלה, בסך הכל, ימי פומפיאה האחרונים, לפני שהרתיים יסגרו את כל הברזים (גם של הוודקה). אלברט טישלר, תל-אביב

האריות היו ראשונים

על השימוש בכלבים נושאי חומר-נמץ בדאמור (פאשלה בלבנון), העולם הזה 14.12.88. אין זה הוגן לייחס הפעלת חיות בקרבות אדם נגד אדם כהמצאה ישראלית. זה לא רק שב-

קניא יני?

בתורת ראשית היה מתחרה שלנו. למרות זאת אינני שמח על סגירתו. אני מתאר לעצמי כמה כאביל כרוך בהחלטה כזאת, כמה מאמצים ומחשבות הושקעו בעיתון, כמה אנשים ניסו ליצור יצירה עיתונאית חדשה. כל כליית-קשורת מוסיף משהו לריקמת החב"ה הדמוקרטית. כל כליית-קשורת מעביר מידע, שבה, מידע. כל כליית-קשורת יוצר זווית-ראיה נוספת. כל כליית-קשורת מעשיר את החברה, וסגירתו נוטלת ממנה משהו.

קהל היעד

בתורת ראשית הוקם כרי להתחרות בעולם הזה.

כאשר הוקם, תמתי במיקצת. הוא לא בא לייצג נקודת-השקפה פוליטית או חברתית שונה מזה של העולם הזה. להיפך, הוא קיבל פחות או יותר את ההשקפות שאותן גיבש העולם הזה בעמודיו במשך עשרות השנים. איש לא יראה בעיתון ככלל, ובשכונות כפרס, השקעה כלכלית שתישא רווחים אדירים. מי שרוצה לצבור הודעת לא יקים עיתון. והנה באה חברה כלכלית גדולה, כלל. והקימה שבועות שבו השקיעה כסף רב. היא גרדה אחריה שני כליית-קשורת - ידעות אחרונות ודבר - להרפתקה זו. מרדע? לשם מה? מה היה המיניע?

ברנע

העורך המנוח של ידעות אחרונות, נח מר זס, אמר לי בשעתו ש הוא נגרר ליוזמה זו רק כדי לעשות טובה למנהל לי ככל. אני מניח שהמיניע של דבר היה זה מער שיהינקה של מנהל גדי סויים אחר, שנפגע עליי כתבת-חשיפה של העולם הזה.

אם כן, היתה זאת נקמה יקרה מאוד. לפי הפירסומים, הגיעו ההפסדים לסכום של מיליון וחצי דולר לפחות. אני מניח שהסכום גבוה יותר. קניאנו לא אחת בשפע הכספי של כותרת ראשית. בהעולם הזה לא היתה, בכל 51 שנות קיומו, השקעה כלשהי מבחוץ. כאשר רכשנו את השבועון, ב-1950, שילמנו עבורו 6300 לירות ישראליות, ונשאר לנו החדתור של 700 לירות (משהו השווה ל-15 אלף שקל כיום). מעולם לא היה לנו רדע עשיר.

יחס מיוחד

הצלחתנו או כישלוננו של עיתון תלויים בתפיסה המערכתית הבסיסית שלו. למי הוא פונה, איך מגיעים אליו. לרעתי, כותרת ראשית נכשל עוד בטרם נולד. תפיסתו היתה לקוייה.

העורך הרוח התייב, נחום ברנע, הוא עיתון נאי מוכשר מאוד, רפורטר ממדרגה ראשונה, שי קנה לו שם כבעל טור של סקופים נדב. תפקידו של עורך - ובייחוד של עיתון חרש, הנוצר יש מאין - שונה.

כותרת ראשית היה ונשאר שבועון של החברה. הוא היה הכיבם של אנשי-התיקשורת, בייחוד בירושלים. הוא היה IN.

זה היקנה לו יחס מיוחד בטלוויזיה, ברדיו, ובעיתונים, שנתנו לו יחס מועדף, שונה מאוד מיחסם להעולם הזה. הוא קיבל הרבה פירוטס חינו. אבל זה לא היקנה לו ציבור-קוראים רחב. היה בשבועון משהו עלייתי (אליטיסטי), כמעט סנוב. הוא פנה לציבור מצומצם של יאפיס, של מי שראו את עצמם ככניצמטרת.

כשייסדנו את המערכת החדשה של העולם הזה, ב-1950, היתה גישתנו הפוכה. רצינו ליצור עיתון שיפנה לציבור רחב מאוד. זה היה בסיס כל תפיסתנו המערכתית, החל בסיגנון-הכתביה הפשוט והבהיר (עברית רזה ושרירית), כפי שהגדיר אותו אמנון דנקנר, וכלה בשיטת שני השערים. רצינו שאנשים אינטליגנטיים, בני כל השכבות, ירצו לקרוא אותו.

הכישלון של כותרת ראשית היה בתחום זה. מכיוון שלא היה עליו חרם פוליטי מצד המפרסמים, כפי שהופעל בתקופות שונות (וגם באחרונה) על העולם הזה, היה מיעוט המודעות פועל-יוצא של הבסיס התפוצתי הצר.

אמנם, במשך השנים קנה דבר בכל שבוע כמה אלפי עותקים של כותרת ראשית, במחיר סמלי (שכיסה רק את הוצאות הנייר וההדפסה), כדי לחלק למנויי דבר בהתיישבות העובדת. אך התפוצה החופשית של כותרת ראשית, מלבד המנויים האלה, היתה ונשארה דלה, חלק קטן מתפוצת העולם הזה.

ולכן חרקנו שיניים, כאשר סקרים מדעיים בניכול הראו כי תפוצת כותרת ראשית שווה לזו של העולם הזה. זה היה כוב גמור. אלמלא כן, לא היה כותרת ראשית מיעד להפסד-ענק כפי שהי גיע. תמהני על המניעים של האחראים לכוב הזה. נראה שאינם אוהדי העולם הזה.

מסקנה מעציבה

היו לכותרת ראשית כמה הישגים נאים. אחד השאימים היה פירסום יצירתו של רויד גרוסמן, הונו הצהוב.

לעומת זאת התפאר כותרת ראשית לא-אחת בהישגים לא-ילו. לפעמים זה גם הרגיו אותנו. למשל, הוא ייחס לעצמו תפקיד מרכזי בחשיפתה של פרשת האוטובוס בקי 300. לא היה בזה שום ממש. הפרשה פוצצה עליי העולם הזה, שתקף את המעשה כבר למחרת היום, ושפירסם את תצלום אחר החוטפים, בעודו חי, כשהוא מובל בידי שוביו. תרומתו של כותרת ראשית בפרשה זו היתה מפקפקת. הוא האשים את האלוף איציק מרדכי, כך, מתוך כוונה טובה, נתן דווקא יד לקנוניה שביקשה לטשטש את אשמת השב"כ. זה יכול לקרות לעיתון, כשהמדיע שבידו מוגבל. אך אין טעם להתפאר בזה אחר-ממעשה.

ההבדל בין שני השבועונים הוגדר עליי אחר מעורבות-העיתונות, שאמר לי באחרונה: יכול להיות שהידעות של כותרת ראשית אינן רחוקות מדיעות העולם הזה. אבל זה לא משנה. כותרת ראשית היא עיתון מימסרי, והעולם הזה הוא עיתון בלתי-מימסרי.

נחום ברנע כתב פעם שבכואו ליוזם את השבועון הוא התבסס על 400 אלף מפגיני שלום עובדיו אחרי טבח צברה ושאת-ילה. אם זה נכון, הרי שסגירתו של כותרת ראשית אומר משהו לגבי ציבור זה. נראה שאין לו החשק והיכולת לקיים שבועון. וזה, כשלעצמה, מסקנה מעציבה מאוד.

מ.א.א.א.

אתר הבראזילית, והמצוי... מירחית מריו דה-ז'ניירו, ידועה יותר בגידול... היירבה מאטה (זן מעולה ומיוחד של תה ררוס אמריקאי) בשיטחה ובמיספר הרב של יוצארי גרמניה בין 700 אלף תושביה.

אליזבת לכל מאה

על מלכות שנשאו את השם אלי-זבת (תמרוזים), העולם הזה 16.11.88.

מכיוון שמדור חמורים מצא לנכון לפרט את כל קודמיו של מי שברבות הימים עלול להיקרא המלך צ'רלס השלישי, אני מבקשת, בהתאם לחוק שוויון-ההזדמנויות תשמ"ח-1988 לא לקפת את כל המלכות שקדמו לאמו של צ'רלס השלישי הפוטנציאלי, הלא היא אליזבת השנייה, ואשר נשאו גם הן שם זה.

אז, ככה: לאליזבת הנוכחית (השנייה, ובשמה המלא אליזבת אלכסנדרה מרי) קרמה קודם כל אליזבת הראשונה (1533-1603), בתם של הנרי השמיני ואן בוליין, שבימה הובסה הארמדה הספרדית, ואחר כך:

- במאה ה-16: אליזבת, מלכת ספרד.
- במאה ה-17: אליזבת, מלכת בוהמיה.
- במאה ה-18: הצארית אליזבת, בתו של פטר הגדול.
- במאה ה-19: אליזבת (אליזבת עמליה אוי-גניה), מלכת הונגריה, רעייתו של הקיסר פרנץ

אריה מול נוצרים (בקולוסיאום, ברומא) האמריקאים, הרוסים ואף הרומאים

יוזף, שנרצחה ב-1898 בז'נבה על-ידי אנרכיסט איטלקי.

ובמאה ה-20: אליזבת, מלכת רומניה (שנודעה כסופרת, תחת שם-הדעט כרמן סילוה). ולמען הסדר הטוב, כמוכנ גם המלכה-האם הנוכחית של אנגליה, אליזבת (אליזבת אנגלה מרגריט) בת ה-88.

רות רזין, האוניברסיטה העברית, ירושלים

תגובת החצי השני

על ביקור יבטושנקו («משורר החצר האדומה», העולם הזה 7.12.88).

קראתי בעיון רב מה שכתב הר"ר יולי נודלמן אודות המשורר יבטושנקו. עיינתי במאמר זה בכובד-ראש ועל אף ההתנגדות שיש לי למאמר זה, אני מסכים עם הסיכום שלו: "היה בוודאי רבים שיהנו משירתו והופעתו הווירטואוזית, אבל אני לא אהיה ביניהם". כעיתונאי ערבי, החי בנצרת והמוציא לאור ירחון ספרותי בשפה הערבית (אל-ארב). שלחתי ליבטושנקו מיכתב המתייחס לרעת החצי השני החי במדינה זאת. עפיפה סאלם, נצרת

התה של קונסאלוס

על ייחודה של עיר-מגורי אם ברונה-קארוליין (תמרוזים), העולם הזה 30.11.88.

אין זה הייחוד היחיד של קוריטיבה, העיר הבראזילית, שבה הגברת רוסילדה קונסאלוס, גיבורת פרשת הילדה המאומצת, ולדת לעיתים מזומנות (חמש פעמים עד כה). קוריטיבה, עיר-בירתה של מדינת פאראנאיה,

כתובת המערכת

קוראים המבקשים לכתוב למערכת העולם הזה מתבקשים לדייק בכתובת המערכת: רחוב גרודן 3, תל-אביב, מיקוד - 63458. בשעת הצורך ניתן גם לסנות בטי לפון - 232262 (03), בפקסימיליה - 9723-245242, מנוי 2009, ובטלסק - AMYM IL 341667.